Surfplas Reeuwijk: bastion van de rivierdonderpad?

Richard P.J.H. Struijk & Arjan W. van der Lugt

Voorafgaand aan het verschijnen van de Zuid-Hollandse visatlas in 2015, zijn hier een groot aantal wateren geïnventariseerd op de aanwezigheid van rivierdonderpad. Hierbij hebben de auteurs van onderhavige bijdrage de soort middels zaklamponderzoek in 47 compleet nieuwe kilometerhokken aangetroffen. Met name meren en plassen bleken belangrijke leefgebieden. Ruim tien jaar na dato, in de winters van 2022-2023 en 2023-2024, zijn diverse van de vindplaatsen van toen opnieuw bezocht om het voorkomen te actualiseren. In deze bijdrage wordt de Surfplas Reeuwijk uitgelicht, omdat deze mogelijk van grote betekenis is voor de rivierdonderpad.

Anno 2012 bleken twee Zuid-Hollandse wateren hoge dichtheden van de rivierdonderpad (*Cottus perifretum*) te herbergen, namelijk Zegerplas en Surfplas Reeuwijk (van der Lugt, 2015). Struijk *et al.* (2014) vonden hier op piekmomenten dichtheden van 1,32 respectievelijk 1,14 rivierdonderpadden per meter teltraject! In 2023 konden in de Zegerplas, zowel op het oude teltraject als daarbuiten, nog uitsluitend zwartbekgrondels worden gevonden; de dichtheid op het oude teltraject bedroeg 1,05 zwartbekgrondels per meter. Op nagenoeg alle locaties die tot dusver opnieuw zijn onderzocht blijken inmiddels (ook) exotische grondels te leven. De uitzondering daarop is Surfplas Reeuwijk. In 2023 is de rivierdonderpad daar in alle kilometerhokken opnieuw aangetroffen. Een telling op het oude teltraject is recentelijk nog niet uitgevoerd. Een vlakdekkende februaritelling in 2024 elders in de surfplas leidde tot een dichtheidsbepaling van 0,10 rivierdonderpadden per meter; ook dit is respectabel. Benadrukt wordt dat dit een eenmalige meting op een ander traject dan dat van eerdergenoemde dichtheid is waarbij daar het jaarmaximum is uitgelicht en bovendien bij een andere zoekinspanning (2,08 meter/min (2014) versus 5,24 meter/minuut (2024)). De combinatie van bovengemiddeld hoge dichtheden én de afwezigheid van exotische grondels maken de Surfplas, provinciaal en landelijk, van grote waarde voor de soort. Isolatie en de hoogwaardige habitat spelen hierbij een sleutelrol.

Figuur 1: Auteurs op zoek naar de rivierdonderpad; zaklampvissen is hét middel hiervoor. (Foto: R. Slagboom)

De rivierdonderpad staat als 'kwetsbaar' op de Rode Lijst (Kranenbarg & Spikmans, 2012). De achteruitgang van de soort heeft zich nadien verder voortgezet doordat exotische grondels nog steeds veel regionale wateren weten te koloniseren. Met name in laag Nederland is de soort zeldzaam geworden. Surfplas Reeuwijk is onderdeel van Natura2000-gebied 'Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein'. Dit gebied is vanuit de Habitatrichtlijn niet aangewezen voor de rivierdonderpad. Van de 30 Natura2000-gebieden die in Nederland wel zijn aangewezen, hebben er veel een somber toekomstperspectief voor de soort. Het verdient daarom aanbeveling om juist 'Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein' aan te wijzen voor de rivierdonderpad, zodat de soort hier beter beschermd kan worden.

Summary

Surfplas Reeuwijk: bastion of the bullhead (*Cottus perifretum*)

Through flashlight research between 2012 and 2014, bullheads were discovered in 47 new square kilometer grids in the Dutch province of Zuid-Holland. Ten years later, various of these sites were revisited to update the species presence. It appears that Surfplas Reeuwijk, due to its isolation and therefore absence of invasive gobies, is of great importance for bullheads.

Literatuur

Kranenbarg, J. & F. Spikmans, 2013. Achtergronddocument Rode Lijst Vissen 2011. Zoetwatervissen. Stichting RAVON, Nijmegen.

Lugt, A. van der, 2015. Donderpad in de schijnwerpers. In: Kranenbarg et al. (redactie), 2018. De Vissen van Zuid-Holland. Ten Brink, Meppel: 236 pp.

Struijk, R.P.J.H., M. de Zeeuw, E. Goverse & L. Soldaat, 2014. Do's en don'ts na zonsondergang: richtlijnen voor het zaklampvissen bij de rivierdonderpad. Schubben & Slijm 6(4): 12–14.

Richard P.J.H. Struijk
RAVON, r.struijk@ravon.nl

Arjan W. van der Lugt
RAVON Zuid-Holland, arjanvanderlugt@gmail.com